

genoemde onderzoekspresentaties maakt Dronkers daarom een vergelijking met genealogische bestanden die gediend hebben voor de samenstelling van *Nederland's Patriciaat* over de jaren 1993-1999. De eerste vraag die hij zich daarbij stelt, is of onder de twintigste-eeuwse Nederlandse adel meer eliteposities bekleed worden dan onder de beschreven burgerlijke families. Dit lijkt mij een zinloos onderzoek, omdat, zoals hij zelf erkent, de eisen voor opnemng van een genealogie in het *Nederland's Patriciaat* een expliciete afhankelijkheid hiermee ten gevolge hebben. De conclusie blijft hierdoor in de lucht hangen: waarmee wordt eigenlijk vergeleken? Zinvoller zijn de vragen of leden van de Nederlandse adel minder in staat waren om de verhoogde kans op het bekleden van een elitepositie ook aan de volgende generatie door te geven. Dit blijkt niet zo te zijn, tenzij bezien in relatie tot aspecten die samenhangen met het sociale en culturele kapitaal van de onderzochte personen, zoals homogamie en universitaire opleiding. Worden deze eigenschappen bij de analyse betrokken dan blijkt de adel geen voorsprong te hebben ten opzichte van de 'high bourgeoisie'.

Uiteindelijk blijken de conclusies van de verschillende onderzoeken slechts in beperkte mate in tegenspraak met de moderniserings-theorie te zijn. Dat mag wellicht geruststellend zijn voor sociologen die in de theorie een algemeen geldende regel willen zien waar de maatschappij zich aan dient te houden. Als niet-socioloog lijkt het mij twijfelachtig of we de moderniseringstheorie wel als zodanig moeten opvatten en moeten concluderen dat samenlevingen inderdaad uitsluitend rationaliseren. Net als de Verlichting tegenbewegingen opriep, lijkt het mij ook dat de rationalisering van de maatschappij automatisch de behoefte aan irrationaliteit oproept. Ook – en misschien wel juist – in onze huidige maatschappij is de zucht naar in economische zin inefficiënte franje aanwezig. Carnaval, orchideeënkwaken, kunst, cultuur: onze moderne samenleving is rijk gevuld met zaken die weinig met rationaliteit te doen lijken te hebben en er is gelukkig geen reden om aan te nemen dat de algemene menselijke behoefte daaraan ooit zal verdwijnen. Ook de relatie tussen

aangeboren kenmerken en de kwaliteit van de personen die geacht worden deze te bezitten, werd en wordt in alle maatschappijen in enige vorm gelegd. Iedere samenleving heeft de adel die bij haar past.

Redmer Alma

GENEALOGIE VAN HAERSMA EN VAN HAERSMA DE WITH

G. van der Veer, *Familie Van Haersma & Van Haersma de With*. (Drachten: eigen uitgave, 2001, 120 p.)

In de bundel *Twee eeuwen Friese adel* werd aandacht geschonken aan de familie Van Haersma de With. Yme Kuiper sprak met Jhr. Hendrik Maurits Daniël van Haersma de With op huize Beerencamp bij Nijkerk. Uit de doeken werd gedaan hoe de familie haar adellijke titel aan een dejeuner van koning Willem II op Haersmastate in 1841 te danken had. Uit het gesprek, de foto's en de korte beschrijving van de familie komt een beeld naar voren van een geslacht dat via allerlei omzwervingen (afkomstig uit Denemarken, fortuin gemaakt in Oost-Indië, een dubbele naam en een adellijke titel verworven in Friesland) alweer enige tijd het leven van landjonkers aan de rand van de Veluwe leidde. G. van der Veer heeft recentelijk de genealogie van deze familie en die van de familie Van Haersma op papier gezet. Hij heeft hiervoor de vorm van een aparte publicatie, in eigen beheer, gekozen om zo ruimte te hebben voor illustraties en uitvoerige teksten.

De stamvader van de familie Van Haersma, Arent Oedses, is afkomstig uit Drachten. Hij was gehuwd met Houck Meyert Harsman uit Oostermeer. Opvallend is dat de kinderen de naam van de moeder aannamen en dat Oostermeer als stamdorp werd gezien. Leden van de familie namen vanaf het begin belangrijke ambten op plaatselijk en gewestelijk niveau in: volmacht, advocaat voor het Hof van Friesland, raadsheer in het Hof, grietman, en dergelijke. Ze bezaten buitenplaatsen in onder andere Oostermeer, Oudega en Jelsum. Vaak werd de buitenplaats Haersmastate genoemd. In 1823 overleed de laatste mannelijke Van

Haersma: Wicherus Hendricus. Anna Henriëtta Boreel van Haersma overleed als laatste telg van het geslacht in 1888 te Kampen. De naam Van Haersma werd in de vrouwelijke lijn aan meerdere families doorgegeven, onder andere aan de familie Van Haersma de With.

De familie De With is afkomstig uit Aarhus in Denemarken. Drie zonen van Poul True traden in dienst van de VOC en namen de naam De With aan. Jan Minnema de With trouwde met Catharina van Haersma en ging te Oenkerk op de buitenplaats Hofwegen wonen. Zoals boven al vermeld werd een tak van de familie in 1841 verheven in de adelstand.

Jhr. Mr. Jan Hendrik van Haersma de With trouwde in 1876 Jkvr. Jacqueline Pauline van Weede, dochter van Jhr. Mr. Hendrik Maurits van Weede en Anna Magdalena van Hangest barones d'Yvoi. De familie Van Weede bezat rond Nijkerk en Putten uitgebreide landerijen, afkomstig van de Harderwijkse familie Van Westervelt. Het echtpaar Van Haersma de With-Van Weede ging op het kasteel Salentein bij Nijkerk wonen. Enkele fraaie foto's van dit kasteel zijn in het boek opgenomen. De carrières (in diplomatieke dienst, in het leger, enzovoorts) en huwelijken van de adellijke tak passen bij een adellijke familie van het begin van de twintigste eeuw. In een artikel in een plaatselijke krant uit Nijkerk van 1932 wordt betreurd dat Jhr. Mr. Hendrik Maurits van Haersma de With tot buitengewoon gezant in Tsjecho-Slowakije werd benoemd, aangezien hij in de korte tijd dat hij op Salentein woonde getoond had zich voor Nijkerk te interesseren en er een aantal functies bekleedde. Deze Van Haersma de With was vervolgens gezant te Washington en Berlijn.

Na 1909 woonden er geen leden van de familie Van Haersma de With meer in Friesland.

De twee families worden generatiegewijs beschreven. Door terugverwijzingen is het boek toch goed toegankelijk. Ook is er een los schematisch overzicht. De schrijver heeft veel aandacht besteed aan het vermelden van beroepen, ambten, adellijke titels, en dergelijke. Meestal zijn deze gegevens in cursieve

gedrukte stukjes vermeld. Nadeel is dat de lezer soms moet zoeken naar iemands beroep en loopbaan. Ook staan bij het ene familielid wel data van ambten vermeld en bij een ander niet.

Het boek is voorzien van een index, een literatuuropgave en noten. De schrijver is verder gegaan dan het maken van een genealogie. Meerdere vrouwen krijgen een eigen nummer in de stamboom. Gelukkig worden bij kinderen de achternamen vermeld, zodat men zien of men nog met een Van Haersma (de With) te maken heeft.

Het boek biedt wat de auteur belooft. Het bevat een grote hoeveelheid afbeeldingen van rouwborden (in kleur) en van huizen, portretten, huwelijksgedichten, enzovoorts. De huizen worden ook uitgebreid beschreven. Bovendien is nog een verslag door Jan de With als commandeur van de retourvloot van 1745 in het boek opgenomen.

G. van der Veer heeft in dit boek de families Van Haersma en Van Haersma de With genealogisch uitstekend beschreven en veel interessante gegevens over de status en de levenssfeer van de families naar voren gebracht.

J. Duinkerken

BOMANS' ONGELIJK

Antheun Janse, *Ridderschap in Holland. Portret van een adellijke elite in de late Middeleeuwen*. (Adelsgeschiedenis, I; Hilversum: Verloren, 2001, 514 p.)

Het lijkt wel of geen boek over de adel kan het stellen zonder een verwijzing naar Godfried Bomans' *Klein insectenboek*. Die verwijzing ontbreekt dan ook niet in het boek van Janse. Het was evenwel niet dit maar een ander beroemd kinderboek dat mij na een paar honderd bladzijden voor de geest kwam bij het lezen van het boek van Janse over de adel in Holland in de late Middeleeuwen, namelijk Fulco de Minstreele van Johan Kievit. De reden daarvan is dat hij een aantal typische onderwerpen uit dat boek aansnijdt die je op jonge leeftijd met Hollandse ridders associeert: